

Mai mulți români maramureșeni de formație intelectuală (cu toții originari de pe Iza și Vișeu și acest lucru s-ar putea să nu fie o simplă coincidență !), fiecare separat unul de celălalt, mi-au reproșat în mod direct că termenul moroșan, pe care obișnuiesc să-l utilizez pentru a-i denumi pe locuitorii Țării Maramureșului, ar fi de origine maghiară și nu românească, cuvântul corect fiind, conform spuselor acestora, cel de *maramureșean!* Lor, și tuturor celorlalți care susțin această idee, le propun următoarele argumente:

A. Cei care știu cel mai bine cum îi cheamă sunt chiar locuitorii de baștină ai regiunii, “talpa țării”, sătenii aflați aici de zeci de generații. Astfel, conform hărții de mai sus (publicată în “Atlasul Lingvistic Român pe Regiuni: Maramureș”, vol. I, Ed. Academiei R.S.R., București, 1969, lucrare magistrală, a cărei acuratețe n-a fost contestată încă de nimeni), pentru rezidenții jumătății nord-vestice a Țării Maramureșului, adică cei din satele de pe văile Tisei, Marei, Cosăului și Ronei, la care se adaugă, izolat, leudul din bazinul Izei (precum și satele românești de la nord de Tisa, aflate azi în Ucraina), numele colectiv al locuitorilor acestui ținut este cel de *moroșan (morășăn)*, în timp ce locuitorii de pe văile Izei și Vișeuului, demonstrând suplețe dialectală, își spun *maramureșeni (maramurășieni)*.
. Frapează conservatorismul teritorial al Vadului Izei (vezi punctul 225 de pe harta de sus), care, deși situat între așezări *moroșenești* (Sighet – punctul 226, Berbești – punctul 224 și Rona de Jos – punctul 240), a optat pentru termenul tipic Maramureșului de est.

Denominarea diferită poate izvorî din lipsa de unitate a subdialectului maramureșean, divizat de fapt în trei graiuri distincte : cel central – considerat a fi “clasic” și fiind totodată cel mai răspândit, cel nord-vestic (cu influențe oșenești) și cel sud-estic (cu influențe dinspre Năsăud și Bucovina). Poate fi plauzibil și gândul că, în îndepărtata epocă a cnezatelor de vale (dezintegrate prin secolul XIV), membrii acestora să se fi numit diferit, la fel cum zădiile diferit colorate pe zone geografice (Mara-Cosău purtau odinioară galben sau verde pe negru, pe Iza alterna roșul cu negrul iar pe Vișeu negrul era total), par a fi fost cândva, clare însemne heraldice...

Nutresc convingerea că bagajul genetic personal (am originile pe valea Tisei) mă împinge să susțin varianta

moroșan

, în opoziție cu cei de pe Iza și Vișeu, pentru care soluția

maramureșean

sună mult mai familiar în intimitatea subconștientului lor! Dar, de aici și până la a clama că o anume variantă este ori nu este autentică, e cale lungă...

La fel este și cu renumita băutură de Maramureș: termenul

palincă

ori

pălincă

(de origine maghiară) este utilizat pe văile Tisei și Ronișoarei, în timp ce

horinca (ori *horilca*

, cuvinte ucrainene!) este încetățenită pe Mara, Cosău, Iza și Vișeu. Cuvântul

țuică

(folosit cândva pe la Iapa și Budești) nu este nici el autohton, ci de origine serbo-croată...

Acum, sper că nu se vor găsi mulți adepți ai teoriei conform căreia românii de pe Iza și Vișeu și-au păstrat numele pentru că sunt mai puri, în timp ce cei de pe Mara și Cosău vor fi fost contaminați de către maghiari (!). Celor care ar îndrăzni asemenea argumente, le voi aminti doar că întregul Maramureș a aparținut între anii 1359-1918 de Buda și de Viena și că limbile oficiale și administrative din toate așezările de aici au fost, vreme de secole, maghiara, latina și germana. Încă este extrem de vizibil conservatorismul absolut remarcabil al

moroșenilor

de pe Mara și Cosău, deși au fost vecini atâta vreme cu maghiarii din Sighet, Ocna Șugatag, Baia Sprie sau Cavnic...

B. Cronicarul Nicolae Costin, în "Letopisețul Țării Moldovei de la zidirea lumii până la 1601", le spunea

moroșeni

locuitorilor zonei, în timp ce alți vechi cărturari le ziceau

maramurășen

i. De-a lungul secolelor, ambele variante au fost consemnate în paralel, atât în textele locale, cât și în izvoarele scrise eminate în alte regiuni.

Mai trebuie știut și că, demult, oșenii îi denumeau pe cei din Maramureș cu apelativul murășeni, în timp ce năsăudenii și bistrițenii le ziceau

moroșeni

. Acest termen a intrat și în toponimie, prin

Drumul Moroșenilor

(ce traversează Țibleșul între Groși și Botiza), respectiv prin muntele

Moroșenescu

, aflat în masivul Igriș.

C. Nu se cunoaște, pe întreg pământul românesc, nici măcar o singură persoană cu numele *Maramureșean*

(Maramureșeanu), așa cum ar părea firesc! În schimb, la nivelul întregului județ, au fost identificate 130 persoane având numele de familie Moroșan – cu varianta Moroșanu...

Pe de altă parte, printre persoanele cu rădăcini în Moldova sunt destule cele care poartă numele de Moldovan (Moldoveanu), așa cum altele, de prin alte părți, se numesc Oltean, Ardelean, Moț sau Sălăjean. Din Țara Maramureșului provin nume de familie precum Măran (de pe Mara), Cosovan (Cosău), Rohnean (de la Rona), Săpânțan (Săpânța), Vișovan (Vișeu) etc. Nu am aflat însă deloc numele de Izan (de pe Iza!), iar numele Tisan-Tișan (de la râul Tisa, dar poate fi vorba despre arborele cu același nume) are doar șase ocurențe (v. Ștefan Vișovan - "Dicționar de frecvență al numelor de familie din Maramureș", Baia Mare, 2007).

Desigur, nu putem omite condiția specială a acestui gen de antroponim (care era dat celor cu o origine simplă, ce nu dețineau proprietăți funciare și care, uneori, nici nu erau etnici români), dar, indubitabil, atât

maramureșenii

de pe Iza și Vișeu cât și

moroșenii

de pe Mara, Tisa și Cosău au împărțit, în cele mai multe cazuri, aceleași origini românești și nobiliare, fiind membri ai aceluiași unic grup etno-lingvistic, în interiorul căruia s-au amestecat foarte frecvent, prin intermediul căsătoriilor.

Sunt convins că polemica din jurul acestui subiect nu se va stinge niciodată. Rămâne însă

Cum este corect : moroșan sau maramureșean? (articol de Teofil Ivanciuc)

Scris de Teofil Ivanciuc

Duminică, 15 Februarie 2015 19:35 -

dovada, esențială, că, la momentul anchetelor din teren pentru realizarea “Atlasului Lingvistic Român” (adică în anii 1962-1963), atunci când localnicii utilizau încă subdialectul arhaic în forme pure, necontaminat de neologisme, ambii termeni de denominare a locuitorilor Țării Maramureșului - moroșan și maramureșean, erau considerați a fi perfect corecți.

Și apoi, versul popular, căruia nimeni nu i-a contestat deocamdată autenticitatea, zice:
După pui de moroșan/ Să nu dai cu bolovan...

AUTOR ©Teofil Ivanciuc, februarie 2014.

SURSA:

[Teofil Ivanciuc blog](#)